

Jégszekrények

Varga József nagy választékban
vaskereskedésében
Tisza Lajos-körút (Püspökbazár)

Sértő Kálmán versei...

álljanak azokkal az érzelmeikkel szemben, amelyek irodalmát és művészetét éltetik; hogy a végső kérdésekre adott magyar feleletek pusztában hangozzanak el; hogy saját képére és hasonlatosságára teremtetett műalkotásai eszrevétlenül maradjanak.

A nemzetek közötti szellemi hájár-árhághatatlanságára Nyugatról is idéztünk példát. A magyar irodalomnak szintén megvannak a maga röghözkötött remekművei, amelyek lefordíthatatlanok és szinte értelmüket veszítik más intellektuális klíma alatt, más történelmi és szellemi miliőben. A magyar lélek sohasem fogja magáévá tenni a nyugati nemzetek lelkét, különleges irodalmi konstrukcióit és az európai népek sohasem fogják maradék nélkül megérteni a magyar kultúrát, a magyar klasszikusok romantikus klasszicizmusát.

A magyar szellemiség a kilencedik század óta, amikor ez a

Keyserling szerint

„nagy-lehetségű, aristokratikus” nemzet végleges megalapította helyét az európai kultúrában: tragikus ketősségben él. Nyugat és Kelet közé ékelődve a Keletet megtagadja, európaiságra törekszik, saját misztikus magyarsága fölé hajolva. Lelkében a megőrző irány és a forradalmi újítás harcát Nyugat és Kelet poláris ellenkezése kerszejezi. Mélyebben, mint másutt, sorsába vágnak a szellemi megújulások. A haladás és az ősi hagyományhoz való ragaszkodás megérződései a létért való küzdelem egységében éli át. Belsejében ezeréves lobog a Keletre-néz, Nyugattal viaskodó és a Nyugat felé leboruló, Keletől idegen Magyarok testvérharca. A Nyugatról latin kultúrát hozó Szent István magyarsága és a lázadó Koppány képrombolása; az önmagában nyugati és nyugatellenes Zrínyi; labanc labornagyok és Rákóczi; Széchenyi és Kosuth; a kiegyező Deák; a lojalizmusában ösmagyar Tisza és a nyugatosságával szittya Ady Endre: örökké keresik a belső szintézist a nyugati és a keleti magyarság között.

Mindez szimbolizálja azt is, hogy az irodalom nálunk nem élhet a humanus szférák magasságaiban, mint a francia és a német klasszicizmus tetten.

Nem luxustermék, nem esztétikai játékok, nem elvont érzelmek analízise, nem lélekbuvár experimentáló a magyar irodalom, hanem a nemzet élet-állat-kérdéseinek hordozója, a nemzet lelkiismeretének sokszor egyetlen megnyilatkozása.

„A költő életének termése itt áll teljes pompájában” — mondja a bevezetés Sértő Kálmán összegyűjtött verseinek több mint 700 oldalas, hatalmas kötetében. Sértő tudvalevőleg sokat hallgatott magáról rövid és tragikusan hamar befejeződött élete során — nem lehet hamarjában megmondani, hogy ennek a sokatszereplésnek irodalmi, vagy inkább egyéni okai voltak-e — most tehát, amikor jóval halála után egész életműve nyilvánosságra került, kétségtelenül érdeklődéssel nézzük az egymásután hosszú sorban elvonuló verseket.

Az első oldalak után hamarosan rájövünk arra, hogy esztétikai méltatás és kritika helyett helyesebb szemelvényeket adni Sértő Kálmán összegyűjtött verseiből. Ezeknek a szemelvényeknek az alapján azután állapítsa meg mindenki magában, hogy milyen helyet jelöl ki a költőnek olvasmányai és a magyar irodalom sorában.

Fő az őszinteség

Sértő témái nem túlságosan változatosak. Főként önmagáról beszél, bajairól, nélkülözéseiről és arról, hogy milyen jó enni. Különösen, ha van mit. Hogy önmagáról mi a véleménye, azt plasztikusan mondja el „Őszinte vers egy ruha-kéféhez” címmel:

Feszületre esküszöm, hogy őriási nagy vagyok.
A versekben olyan nagy vagyok tán, mint Petőfi,
A legfényesebb csillag én vagyok Ady óta.

Ez, ha nem is szerény megállapítás, de legalább őszinte... Ami pedig költői termését illeti, arról ezeket mondja:

Ha bezárnának egy toronyba,
Évekig tudnék versgép lenni.

A versgép azonban néha csak kedve ellen működik:

Hej reggel, megint fel kell kelni,
Köhögve a pénzmag után menni,
Elsütni egy hattyúdalt verset,
Hogy forralt bor hevítse bédömet.

A rossz szellem

Azt mondja Sértő valahol, hogy 24 éves korában 380 kilométert fegyalogolt Pestre a verseivel és egy hét múlva, egy vasárnap, öt újság közölte ezeket a verseket. Hogy ez hogyan történt, azt Fiala Ferenc az összegyűjtött versek kötetéhez írt bevezetésében így magyarázza meg: „A magyar költészet rossz szelleme, Hatvany Lajos báró és sok társa nyúlt a hóna alá.” Mi a véleménye Sértőnek erről a rossz szellemről?

On semmi rosszra nem tanított,
Csak pénzt adott, ha szegény voltam.
Megesküszöm a Feszületre,
Hogy könyvtárremete, jó ember,
Bár a sok komisz fajtestvére
Olyan ügyetlen, jó lenne, mint On,
Még járnék a Bécsikápu-térre.

Ha már Hatvanyánál tartunk, nézzük: mi a véleménye Sértőnek a magyar írókról. Babits Mihályt így éneklí meg:

Megölnéd a fiatalokat
Egy kanál vízben, jól tudom,
A hisztérikázszeni mindig
Gyűlölni tanul felüton.
Nincs esélye a dicsőségre,
Lábatlankodik mégis itt,
Mig az élet nála különbeket
A magyar keresztire feszíti.

Herczeg Ferenc és Fedák Sári

A kötet egyik legutolsó verse pedig, amelynek „Falu felé” a címe, így dalol:

Elárulom, hogy miért megyek el,
Szűzi levegő árad ott,
Tan meggyógyulok annyira, hogy
Túlélhessem a Babitsot.

De Herczeg Ferenc sem jár sokkal jobban:

Másfél napja éhes vagyok,
Mi a csudáról írjak verset?
Bolond az idő is, mert esik.
En a fal mellett ballagok.
Mert itt csak Herczeg Ferenc élhet,
Aki nem magyar és öreg,
Pár ilyen inda azért él, hogy
Sok magyar íróit fojtson meg.

Visszont van, aki jobban jár. Például Fedák Sári:

Ha földön százmillió
Libás zsidó lány lenne,
Bajuszkás százmillió
S, mind színésznőnek menne.
Keszerves tehetségük
Nem érne a bokádig,
Imádkozok, hogy vidd fel
Éveid számát százra.

Cukorfalat

Az is egyre visszatérő motívum Sértő verseiben. Meg is mondja: milyen az ő nőideálja.

Bugyogóstul, mindenestül
Háromnegyed mázsa,
Fűtyülve fejje a tejet
A téhengarázsba.
Duzzogva írta a bolhát,
Kender pöndöléből,
S legyen erős karamis
Pólyás gyerekeiből.

Hát az ízlesek különbözők, az bizonyos. Aminthogy — őszintén bevalljuk —, mindeddig másféle szerelmes verseket süttögtünk ideáljaink fülébe, mint például azt, hogy aszongya:

A menkü vágjon beléd, de szép vagy,
A kebled, mint a tündő, dagad,
Nélküled a didergő kedvem megfagy.

Minden kötel és a szívem szakad,
Ha nem pusztasz meg, cukorfalat.

A begyes libák

Igazán kár, hogy olyan kevés a hely és csak keveset idézhetek. De azért még írjuk ide, hogy milyen költői gondolatai támadnak ennek a parasztsorból származó költőnek, amikor a réten libapasztoránykát pillant meg:

Libapasztor kislányok,
Ott a Tisza mellett,
Jön a zsidó, ha libátok
Leszortá a pelyhet.
Az szereti a tollat,
A hájat, a májat,
Fillérekért megveszi
A begyes libákat.

A haza bölcsse

Visszont nagyjaink emlékezete igazán felemelő gondolatokra buzdítja a „Haza bölcsse” címen példálul így lelkesedik:

Deák Ferenc lángelme volt,
Még ma is lángelme,
Még a bronzszobra is okos,
Ugy veszem észre.
Még a bronzszobra is okos,
Nem áll, hanem ül,
Ha megunja, majd lefekszik,
Böleltől kiderül.

Ezt a verset valóban iskolában kellene tanítani a jövő generáció épülésére...

Es hogy befejezésül még egy példával szolgáljunk a valóban költői témák feldolgozására, ime ez a kis vers:

Kis Etel lánnyal dugtam össze
Anyámfésülte hajamat,
A tetűk belémgyalogoltak
És vakargattam magamat...
Este megmondtam Etelénél:
Hogy így mi jóba nem leszünk.
Kipucolta lányát az anyja,
És összedughattuk fejünk.

Hát ilyen Sértő Kálmánnak, a nyilastáborba keveredett, fiatalon elhunyt népi írónak költői oeuvreje. (K)

A kamara felhívása és figyelmeztetése a kereskedőkhöz

A szegedi kereskedelmi és iparkamara közli:

A fogyasztó közönség köréből több panasz hangzott el a kamaránál amiatt, hogy a nyílt árusítási üzletek tulajdonosai közül egyesek üzletüket a hatóságilag megállapított nyitvatartási idő keretén belül korábban bezárják, sőt egyes üzletek hetipiacos napokon, így szerdán és szombaton „árubeszerzés címén” üzletüket ki sem nyitják.

A kamara nyomatékosan figyelmezteti a kereskedőket arra, hogy közellátási szempontból üzletüket a hatóságilag megállapított nyitvatartási idő alatt tartsák nyitva, mert azok a kereskedők, akik akár egyénileg, akár szakmai megállapodással a megállapított nyitvatartási idő keretén belül üzletüket bezárják, kiteszik magukat annak, hogy az 1920:XV. t. c. 1. §. 5. pontjába ütköző árulvonás miatt esetleg feljelentik, ettől eltekintve a 3000—1940. M. E. sz. rendelet 2. §-a alapján közellátási célra áruraktáruk esetleg igénybevehető lesz.

A kamara figyelmezteti az érdekelt kereskedőket arra, hogy a fogyasztóközönség körében a kereskedőkkel szemben az üzleteknek egyéni vagy szakmai megállapodás alapján való korábbi bezárása a különben is meglevő ellenszenvet erősíti, ezért a kereskedők tartozkodjanak az egyéni akcióktól és a nyitvatartásra megállapított időtartam alatt üzletüket tartsák nyitva.

Gajdacs János

f. hó 9-én hosszas szenvedés után 32 éves korában Budapestben elhunyt.

Béke poraira!

KÖSZÖNETNYILVANÍTÁS

Köszönetet mondok mindazoknak, akik forrón szeretett férjem

Csikós Mihály

temetésén megjelentek és mély-séges gyászunkat koszorúval és virággal enyhítették.

Nyugodjék békében!

Dr. CSIKÓS MIHALYNE és CSALÁDJÁ.